

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

10 päivänä kesäkuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivi 2003/109/EY – Pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asema – 11 artikla – Oikeus tasavertaiseen kohteluun sosiaaliturvan, sosiaaliavun ja sosiaalisen suojelun alalla – Poikkeus tasavertaisen kohtelun periaatteesta sosiaaliavun ja sosiaalisen suojelun alalla – Käsite ”perusetuudet” – Direktiivi 2000/43/EY – Rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaate – 2 artikla – Syrjinnän käsite – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artikla – Jäsenvaltion säännöstö, jonka mukaan asumistuen myöntäminen pitkään oleskelleille kolmansien maiden kansalaisille edellyttää, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä

Asiassa C-94/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Landesgericht Linz (osavaltion tuomioistuin, Linz, Itävalta) on esittänyt 6.2.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.2.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Land Oberösterreich

vastaa

KV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan sekä tuomarit M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos ja I. Jarukaitis (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: G. Hogan,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Land Oberösterreich, edustajanaan K. Holzinger, Rechtsanwältin,
- KV, edustajanaan S. Scheed, Rechtsanwältin,
- Euroopan komissio, asiamiehinnään C. Cattabriga, D. Martin ja B.-R. Killmann,

kuultuaan julkisasiamiehen 2.3.2021 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta 25.11.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY (EUVL 2004, L 16, s. 44) 11 artiklan, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29.6.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY (EYVL 2000, L 180, s. 22) 2 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 21 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain KV ja Land Oberösterreich (Ylä-Itävallan osavaltio, Itävalta) ja joka koskee vaatimusta saada korvausta vahingosta, jota KV väittää kärsineensä asumistuen (jäljempänä asumistuki) epäämisestä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2000/43

- 3 Direktiivin 2000/43 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Tarkoitus”, säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on luoda puitteet rotuun ja etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän torjumiselle yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa.”

- 4 Direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Syrjinnän käsite”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä yhdenvertaisen kohtelun periaatteella tarkoitetaan, ettei minkäänlaista rotuun tai etniseen alkuperään perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä.

2. Sovellettaessa 1 kohtaa:

- a) välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan rodun tai etnisen alkuperän perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vertailukelpoisessa tilanteessa;
- b) välillisenä syrjintänä pidetään sitä, jos näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa tiettyä rotua tai etnistä alkuperää olevat henkilöt erityisen epäedulliseen asemaan muihin henkilöihin nähden, jollei kyseisellä säännöksellä, perusteella tai käytännöllä ole puolueettomasti perusteltavissa olevaa oikeutettua tavoitetta, ja jolleivät tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ole asianmukaisia ja tarpeellisia.

– –”

- 5 Direktiivin 3 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin soveltamisalaan ei kuulu kansalaisuuteen perustuva erilainen kohtelu eikä sillä vaikuteta kolmannen maan kansalaisten ja valtiottomien henkilöiden jäsenvaltioiden alueelle tuloa ja siellä oleskelua koskeviin säännöksiin ja edellytyksiin eikä kyseisten kolmannen maan kansalaisten ja valtiottomien henkilöiden oikeusasemasta aiheutuvaan kohteluun.”

Direktiivi 2003/109

- 6 Direktiivin 2003/109 johdanto-osan 2, 4, 12 ja 13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Eurooppa-neuvosto julisti Tampereella [(Suomi)] 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä erityiskokouksessaan, että kolmansien maiden kansalaisten oikeusasemaa olisi lähennettävä vastaamaan jäsenvaltioiden kansalaisten oikeusasemaa ja että henkilölle, joka on laillisesti oleskellut jäsenvaltiossa tietyn, myöhemmin määriteltävän ajan ja jolla on pitkäaikainen oleskelulupa, olisi annettava kyseisessä jäsenvaltiossa yhdenmukaiset, mahdollisimman lähellä Euroopan unionin kansalaisten nauttimia oikeuksia olevat oikeudet.

--

(4) Jäsenvaltioihin pysyvästi asettautuneiden kolmansien maiden kansalaisten kotouttaminen edistää olennaisella tavalla taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, joka on [Euroopan unionin] perustavoitteita, kuten [EUT-sopimuksessa] todetaan.

--

(12) Pitkään oleskelleen henkilön asema voisi edistää tehokkaasti kolmannen maan kansalaisen kotoutumista asuinyhteiskuntaansa. Pitkään oleskelleiden henkilöiden olisi nautittava tasavertaista kohtelua jäsenvaltion kansalaisten kanssa monilla talous- ja yhteiskuntaelämän aloilla tässä direktiivissä määriteltyjen asiaa koskevien edellytysten mukaisesti.

(13) Sosiaaliavun osalta mahdollisuus rajoittaa pitkään oleskelleiden etuuksia perusetuuksiin on ymmärrettävä niin, että perusetuuksiin kuuluvat vähintään perustoimeentuloturva, sairaus- ja raskausavustukset, vanhempainavustus ja pitkäaikaishoito. Etuuksien myöntämistä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä säädetään kansallisessa lainsäädännössä.”

- 7 Direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

- a) ’kolmannen maan kansalaisella’ henkilöitä, jotka eivät ole [SEUT] [20] artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja unionin kansalaisia;
- b) ’pitkään oleskelleella kolmannen maan kansalaisella’ sellaisia kolmansien maiden kansalaisia, joilla on [tämän direktiivin] 4-7 artiklassa säädetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema;

--”

- 8 Direktiivin 11 artiklassa, jonka otsikko on ”Tasavertainen kohtelu”, säädetään seuraavaa:

”1. Pitkään oleskellutta kolmannen maan kansalaista on kohdeltava tasavertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa seuraavilla aloilla:

--

- d) sosiaaliturva ja sosiaaliapu ja sosiaalinen suojelu sellaisena kuin se on määritelty kansallisessa lainsäädännössä;

--

4. Jäsenvaltiot voivat rajata sosiaaliavun ja sosiaali[sen suojelun] osalta annettavan tasavertaisen kohtelun perusetuuksiin.

--”

Itävallan oikeus

OöWFG

- 9 Land Oberösterreich myöntää asumistukea, jonka myöntämisedellytyksiä säänneltiin seuraavilla asuntorakentamisen tukemisesta annetun Ylä-Itävallan osavaltion lain (oberösterreichisches Wohnbauförderungsgesetz; LGBL. nro 6/1993), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä oöWFG), säännöksillä. OöWFG:n 6 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”--

(9) Tämän osavaltion lain mukaista tukea myönnetään Itävallan kansalaisille, [Euroopan talousalueen (ETA)] valtion kansalaisille ja unionin kansalaisille sekä heidän [Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivissä 2004/38/EY tarkoitetuille perheenjäsenilleen. Muille henkilöille saadaan, jollei heille ole valtiosopimuksen nojalla myönnettävä tukea kuten Itävallan kansalaisille, myöntää tukea vain, jos

1. heidän pääasiallinen asuinpaikkansa on ollut keskeytyksettä ja laillisesti yli viiden vuoden ajan Itävallassa
2. he saavat Itävallassa tuloveron alaista tuloa tai ovat suorittaneet työskentelynsä perusteella maksuja lakisääteiseen sosiaalivakuutukseen Itävallassa ja saavat nyt tästä etuuksia sekä ovat saaneet edellä mainittuja tuloja tai etuuksia viiden viime vuoden aikana 54 kuukauden ajan, ja
3. he todistavat saksan kielen taitonsa jäljempänä 11 momentin mukaisesti.

--

(11) Edellä 9 momentin 3 kohdassa säädetyn edellytyksen katsotaan täyttyvän, jos

1. esitetään Österreichischer Integrationsfonds (ÖIF) [kotouttamisrahasto, Itävalta] tai ÖIF:n sertifioiman tutkintolaitoksen myöntämä todistus kotoutumiskokeen hyväksytystä suorittamisesta, tai
2. esitetään kotouttamissopimuksesta annetussa asetuksessa [Integrationsvereinbarungs-Verordnung] (BGBl. II, nro 242/2017) tarkoitetun sertifioituneen tutkintolaitoksen myöntämä yleisesti tunnustettu kielitutkinto tai todistus A2-tason taidoista saksan kielessä, tai
3. esitetään todistus siitä, että on käyty Itävallassa oppivelvollisuuskoulua vähintään viiden vuoden ajan ja läpäisty saksan kielen oppiaine tai 9. luokan tasoinen saksan kielen oppiaine, tai
4. tuenhakija on läpäissyt oppisopimuskoulutuksen päättökokeen oppisopimuskoulutuslain [Berufsausbildungsgesetz] (BGBl. nro 142/1969) mukaisesti.

– –”

10 OöWFG:n 23 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Asumistukea voidaan myöntää tuetun asunnon päävuokralaiselle, ostajalle tai omistajalle, jos

1. tuenhakijalle aiheutuu asumiskustannuksista kohtuuton rasite
2. tuenhakija asuu tuetussa asunnossa pysyvästi asumistarpeidensa täyttämiseksi
3. tuenhakija on hakenut asumiskustannustensa pienentämiseksi muita tukia (24 §:n 1 momentti), joihin hänellä on oikeus, ja
4. tukilainan (9 §) tai tuetun hypoteekkilainan (10 §) takaisinmaksu on jo alkanut.

(2) Tukemattoman asunnon päävuokralaiselle voidaan edellä 1 momentin 1–3 kohdan mukaisten edellytysten täyttyessä myöntää asumistukea, jos vuokrasuhdetta ei ole solmittu hänen lähipiiriinsä kuuluvan henkilön kanssa.

– –”

Oberösterreichische Wohnbeihilfen-Verordnung

11 Asumistuesta annetun Ylä-Itävallan osavaltion asetuksen (oberösterreichische Wohnbeihilfen-Verordnung), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan, 2 §:n 3 momentissa asumistuen enimmäismääräksi oli rajattu 300 euroa kuukaudessa.

OöBMSG

12 Sosiaalisessa ahdingossa olleilla henkilöillä oli mahdollisuus saada tarveharkintaista vähimmäisturvaa vähimmäisturvasta annetun Ylä-Itävallan osavaltion lain (oberösterreichisches Mindestsicherungsgesetz; BGBl. nro 74/2011), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä oöBMSG), nojalla; lain 1 §:ssä täsmennettiin, että kyseisellä turvalla oli tarkoitus taata ihmisarvoinen elämä ja tämän edellyttämä pysyvä kotoutuminen yhteiskuntaan jokaiselle, joka tarvitsi tähän yhteisön apua. Tällaista etuutta oli tietyin edellytyksin mahdollista saada myös asumistuen lisäksi tai tästä osittain vähennettynä. Kyseisen etuuden perusmäärä vuonna 2018 oli yksin asuvan henkilön osalta 921,30 euroa kuukaudessa ja täysi-ikäisten yhteisessä taloudessa asuvien henkilöiden osalta lähtökohtaisesti 649,10 euroa henkilöltä; lapsien osalta myönnettiin lisäetuuksia.

13 OöBMSG:n 4 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”(1) Jollei tässä osavaltion laissa toisin säädetä, tarveharkintaista vähimmäisturvaa voidaan myöntää ainoastaan henkilöille,

1. joiden asuinpaikka on Land Oberösterreichissa – – ja
2.
 - a) jotka ovat Itävallan kansalaisia tai heidän perheenjäseniään
 - b) joilla on oikeus turvapaikkaan tai toissijaiseen suojeluun
 - c) jotka ovat EU-/ETA-kansalaisia, Sveitsin kansalaisia tai heidän perheenjäseniään, siltä osin kuin he eivät näiden etuuksien saamisen johdosta menettäisi oleskeluoikeuttaan

- d) jotka ovat henkilöitä, joilla on 'pitkäaikainen [EU]-oleskelulupa' tai 'pitkäaikainen oleskelu – perheenjäsen' -oleskelulupa tai sijoittautumistodistus taikka toistaiseksi voimassa oleva sijoittautumislupa
- e) jotka ovat henkilöitä, joilla on muu pysyvä oleskeluoikeus Itävallassa, siltä osin kuin he eivät näiden etuuksien saamisen johdosta menettäisi oleskeluoikeuttaan.”

14 OöBMSG:n 5 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Tarveharkintaisesta vähimmäisturvasta koostuvan etuuden edellytyksenä on, että edellä 4 §:ssä tarkoitettu henkilö,

- 1. on sosiaalisessa ahdingossa (6 §) ja
- 2. on valmis yrittämään välttää tai lieventää sosiaalista ahdinkoa taikka päästä siitä (7 §).”

15 OöBMSG:n 6 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”(1) Sosiaalisessa ahdingossa ovat henkilöt, jotka eivät kykene huolehtimaan

- 1. omasta toimeentulostaan ja asumistarpeestaan tai
- 2. huollettavinaan olevien ja kanssaan samassa taloudessa asuvien perheenjäsentensä toimeentulosta ja asumistarpeesta

tai tässä yhteydessä takaamaan vaadittavaa suojaa sairauden, raskauden ja synnytyksen varalta.

(2) Edellä 1 momentissa tarkoitettu toimeentulo käsittää kustannukset säännöllisistä toistuvista ihmisarvoiseen elämään kuuluvista tarpeista, erityisesti ruoasta, vaatteista, henkilökohtaisesta hygieniasta, kodin irtaimistosta, lämmityksestä ja sähköstä sekä muista henkilökohtaisista tarpeista, kuten tarpeesta osallistua asianmukaisesti sosiaali- ja kulttuurielämään.

(3) Edellä 1 momentissa tarkoitettu asumistarve käsittää asianmukaisen asumistilanteen takaamisen edellyttämät säännölliset toistuvat vuokratkustannukset, yleiset menot ja maksut.

– –”

OöADG

16 Syrjinnän torjumisesta annetulla Ylä-Itävallan osavaltion lailla (oberösterreichisches Antidiskriminierungsgesetz; LGBL. nro 50/2005), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä oöADG), direktiivi 2000/43 saatettiin osaksi Itävallan oikeutta. OöADG:n 1 §:ssä, jonka otsikko on ”Syrjinnän kieltö”, kielletään luonnollisten henkilöiden kaikenlainen muiden muassa etniseen taustaan perustuva välitön tai välillinen syrjintä. OöADG:n 3 §:n mukaan kyseistä 1 §:ää ei sovelleta kansalaisuuteen perustuvaan erilaiseen kohteluun, kunhan tästä säädetään lailla tai se on puolueettomasti perusteltavissa eivätkä henkilöiden yhdenvertaisuutta koskevat unionin oikeussäännöt tai valtiosopimukset Euroopan yhdentymisen yhteydessä ole kyseisen kohtelun esteenä.

17 OöADG:n 8 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”(1) Jos edellä 1 §:ssä tarkoitettuihin syihin perustuvan syrjinnän kieltoa rikotaan, epäedulliseen asemaan joutuneella henkilöllä on – – oikeus asianmukaiseen vahingonkorvaukseen – –

Varallisuusvahingon korvaamista koskevan oikeuden lisäksi henkilö on oikeutettu myös asianmukaiseen korvaukseen kärsimästään henkilökohtaisesta haitasta. Kärsitystä henkilökohtaisesta haitasta maksettavan korvauksen määrä on vähintään 1 000 euroa.

--”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 18 KV, joka on Turkin kansalainen, on asunut vuodesta 1997 puolisonsa ja heidän kolmen lapsensa kanssa Itävallassa, jossa hänellä on direktiivin 2003/109 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettu ”pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema”. Hän sai vuoden 2017 loppuun asti oöWFG:n mukaista asumistukea. Koska tämän tuen myöntämiselle kolmansien maiden kansalaisille asetettiin 1.1.2018 alkaen oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentin nojalla se edellytys, että kolmannen maan kansalainen todistaa kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että hänellä on perustaidot saksan kielessä, KV:ltä evättiin kyseinen tuki mainitusta päivästä lähtien sillä perusteella, ettei hän ollut esittänyt vaadittavaa näyttöä.
- 19 KV saattoi tällöin asian käsiteltäväksi Bezirksgericht Linziin (Linzin piirioikeus, Itävalta), jotta Land Oberösterreich veloitettaisiin maksamaan hänelle vahingonkorvausta, joka vastaisi vuoden 2018 tammikuun ja marraskuun väliseltä ajanjaksolta saamatta jääneen asumistuen määrää, joka on 281,54 euroa kuukaudessa, sekä 1 000 euroa korvauksena aineettomasta vahingosta. Vaatimustensa tueksi hän vetosi oöADG:n 8 §:ään ja väitti yhtäältä, että oöWFG:n 6 §:n 9 momentin 3 kohta ja 6 §:n 11 momentti saattavat hänet epäedulliseen asemaan hänen etnisen taustansa takia ilman, että tämä olisi perusteltua, ja toisaalta, että asumistuki on direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ”perusetuus”.
- 20 Bezirksgericht Linzin hyväksyttyä nämä vaatimukset Land Oberösterreich teki valituksen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle eli Landesgericht Linzille (osavaltion tuomioistuin, Linz, Itävalta).
- 21 Tämä tuomioistuin toteaa aluksi, että sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi on tarpeen vastata sen ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen toisistaan riippumatta. Vaikka asumistuki olisikin luonnehdittava direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuksi ”perusetuudeksi”, vastaus sen toiseen kysymykseen olisi sille silti hyödyllinen, koska KV perustaa kanteensa oikeuteensa saada oöADG:n 8 §:n 1 momentin mukaista korvausta ja vaatii sekä saamatta jääneen asumistuen määrän maksamista että korvausta aineettomasta vahingostaan, joka johtuu siitä, että hän väittää joutuneensa syrjityksi etnisen taustansa takia. Jos tätä tukea ei ole luonnehdittava direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuksi ”perusetuudeksi”, sen mielestä on silti ajateltavissa, että oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momenttiin sisältyvä sääntö merkitsee direktiivin 2000/43 nojalla kiellettyä syrjintää tai on perusoikeuskirjan vastainen. Se katsoo, että käyttäessään mahdollisuutta soveltaa mainitun direktiivin 11 artiklan 4 kohdassa säädettyä poikkeusta Land Oberösterreichin oli asumistuen myöntämissäännöstöä antaessaan noudatettava muita unionin oikeuden sekä direktiivin 2000/43 ja perusoikeuskirjan vaatimuksia eikä se saanut soveltaa syrjiviä perusteita. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on siis tutkittava, ovatko oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentti mahdollisesti ristiriidassa direktiivin 2000/43 tai perusoikeuskirjan kanssa, direktiivin 2003/109 11 artiklasta riippumatta.
- 22 Pyrkiessään ensinnäkin selvittämään, onko asumistuki direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ”perusetuus”, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että oberösterreichischer Landtagin (Ylä-Itävallan osavaltion parlamentti, Itävalta) asuntorakentamis-, rakennusoikeus- ja luonnonsuojelukomitea totesi oöWFG:n muuttamisesta annettua lakiesitystä koskeneessa kertomuksessaan vuonna 2013, että asuntorakentamisen tuki, mukaan lukien asumistuki, ei ole tällainen etuus. Se katsoo, että kyseinen komitea ilmaisi täten Land Oberösterreichin parlamentin

tahdon käyttää mahdollisuutta soveltaa kyseisessä säännöksessä säädettyä poikkeusta. Se huomauttaa, että pitkään oleskelleita kolmansien maiden kansalaisia ei kuitenkaan suljettu yleisesti asumistuen ulkopuolelle, vaan näille kansalaisille asetettiin lisäedellytyksiä. Se täsmentää, ettei sitä kuitenkaan sido tulkinta, jonka kyseinen komitea on tehnyt direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdasta.

- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa 24.4.2012 annettuun tuomioon Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233) ja katsoo, ettei tässä tuomiossa vahvistettujen periaatteiden soveltaminen asumistukeen ole selvää.
- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että oöBMSG:ssä säädetyllä vähimmäisturvalla puolestaan on tarkoitus yleisesti mahdollistaa sosiaalisessa ahdingossa oleville henkilöille ihmisarvoinen elämä, oikeus asuntoon mukaan luettuna. Tällaisen etuuden myöntämiseen sovelletaan selvästi tiukempia edellytyksiä kuin asumistukeen, koska sitä voivat saada vain henkilöt, joilla ei ole tuloja tai joilla on erittäin pienet tulot. Kyseinen etuus edellyttää näin ollen selvästi suurempaa sosiaalista tarvetta kuin se, jota edellytetään asumistuen myöntämiseen. Siksi henkilöt, joilla on pienet mutta kuitenkin vähimmäistoimeentuloon riittävät tulot, voivat saada asumistukea, mutta he eivät saa vähimmäisturvaksi tarkoitettuja etuuksia. Joissain tapauksissa on mahdollista saada sekä vähimmäisturvaa että asumistukea, jolloin ensin mainittu etuus vähennetään osittain jälkimmäisestä etuudesta, mutta näiden etuuksien kohderyhmät eivät kuitenkaan ole samoja.
- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko ainoastaan oöBMSG:ssä säädettyjä etuuksia pidettävä direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuina ”perusetuuksina” vai voidaanko näihin lukea myös asumistuki, koska myös tällä pyritään vähentämään asumiskustannuksista johtuvia kohtuuttomia rasitteita, vaikka, toisin kuin vähimmäisturva, se ei edellytä, että asianomainen olisi sosiaalisessa ahdingossa.
- 26 Seuraavaksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa väitetystä rotuun tai etniseen alkuperään perustuvasta syrjinnästä, että direktiivi 2000/43 pannaan pääasian kannalta merkityksellisin osin Itävallan oikeudessa täytäntöön oöADG:llä, vaikka tässä laissa käytetäänkin ilmaisua ”etninen tausta”. Se toteaa, että kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdan mukaan erilainen kohtelu, joka perustuu kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevaan kriteeriin, ei lähtökohtaisesti ja sellaisenaan kuulu mainitun direktiivin soveltamisalaan, mutta se pohtii, voiko kansalaisuuskriteeri kuitenkin tietyn edellytyksin merkitä saman direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua etniseen alkuperään perustuvaa ”välillistä syrjintää”. Se huomauttaa tältä osin, että sen on lausuttava säännöstä, jossa edellytetään perustaitojen hallintaa saksan kielessä ja näyttöä tästä tietyllä tavalla. Mikäli olisi tutkittava, toteutetaanko oöWFG:llä välillistä syrjintää, sen olisi vielä selvitettävä, onko tällainen syrjintä puolueettomasti perusteltavissa. Kansallisen tuomioistuimen mukaan oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentin tavoitteena on antaa kolmansien maiden kansalaisille rajoitetumpi mahdollisuus asumistukeen, ja perusteena vaatimukselle saksan kielen perustaitojen hallinnasta on se, että nämä taidot ovat tärkeitä asianomaisen henkilön kotoutumiseksi yhteiskuntaan. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan vaatimus tällaisia taitoja koskevan näytön esittämisestä on pohdinnan arvoinen, kun otetaan huomioon muut asumistuen saamisen edellytykset ja vaatimukset, jotka asianomaisen kolmannen maan kansalaisen on täytettävä saadakseen direktiivin 2003/109 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettua ”pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman”.
- 27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lopuksi, että mikäli unionin tuomioistuimen mielestä direktiiviä 2000/43 ei sovelleta pääasian tosiseikkoihin, on kysyttävä, onko oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momenttiin sisältyvä sääntö tutkittava perusoikeuskirjan 21 artiklan valossa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin nimittäin katsoo, että tällaisen säännön tarkat soveltamisedellytykset on selvitettävä perusoikeuskirjan vaatimusten kannalta, kun otetaan huomioon, että pääasia kuuluu perusoikeuskirjan soveltamisalaan sen vuoksi, että on olemassa unionin oikeuden sääntöjä, joissa säädetään sosiaalietuuksien maksamisesta pitkään oleskelleille kolmansien maiden kansalaisille, ja että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen järjestelmän voidaan katsoa merkitsevän näiden sääntöjen soveltamista.

28 Tässä tilanteessa Landesgericht Linz on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko [direktiivin 2003/109] 11 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä [oöWFG:n] 6 §:n 9 ja 11 momentin kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan unionin kansalaisille, ETA-valtion kansalaisille ja heidän [direktiivissä 2004/38] tarkoitetuille perheenjäsenilleen voidaan myöntää sosiaalietuutena asumistukea ilman kielitaidon todistamista, mutta [direktiivissä 2003/109] tarkoitetuilta pitkään oleskelleilta kolmansien maiden kansalaisilta vaaditaan saksan kielen perustaidot, jotka on todistettava tietyllä tavalla, kun tällä asumistuella on tarkoitus vähentää asumiskustannuksista johtuvia kohtuuttomia rasitteita ja kun vähimmäistoimeentulo (asumistarpeet mukaan lukien) on tarkoitus turvata myös toisella sosiaalietuudella ([oöBMSG:n] mukainen tarveharkintainen vähimmäisturva), joka myönnetään sosiaalisessa ahdingossa oleville henkilöille?
- 2) Onko [direktiivin 2000/43] 2 artiklassa säädettyä rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan välittömän tai välillisen syrjinnän kieltoa tulkittava siten, että se on esteenä oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentin kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan unionin kansalaisille, ETA-valtion kansalaisille ja heidän [direktiivissä 2004/38] tarkoitetuille perheenjäsenilleen voidaan myöntää sosiaalietuus (oöWFG:n mukainen asumistuki) ilman kielitaidon todistamista, mutta kolmansien maiden kansalaisilta ([direktiivissä 2003/109] tarkoitettut pitkään oleskelleet kolmansien maiden kansalaiset mukaan lukien) vaaditaan saksan kielen perustaidot, jotka on todistettava tietyllä tavalla?
- 3) Mikäli toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Onko [perusoikeuskirjan] 21 artiklassa vahvistettua etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kieltoa tulkittava siten, että se on esteenä oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentin kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan unionin kansalaisille, ETA-valtion kansalaisille ja heidän [direktiivissä 2004/38] tarkoitetuille perheenjäsenilleen voidaan myöntää sosiaalietuus (oöWFG:n mukainen asumistuki) ilman kielitaidon todistamista, mutta kolmansien maiden kansalaisilta ([direktiivissä 2003/109] tarkoitettut pitkään oleskelleet kolmansien maiden kansalaiset mukaan lukien) vaaditaan saksan kielen perustaidot, jotka on todistettava tietyllä tavalla?”

Pyyntö asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamisesta

- 29 Julkisasiamiehen esitettyä ratkaisuehdotuksensa Land Oberösterreich pyysi unionin tuomioistuimen kirjaamoon 12.3.2021 toimittamallaan asiakirjalla, että asian käsittelyn suullinen vaihe määrättäisiin aloitettavaksi uudelleen unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan mukaisesti. Pyyntönsä tueksi Land Oberösterreich väittää pääasiallisesti, että julkisasiamies on virheellisesti luonnehtinut asumistuen direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuksi ”perusetuudeksi”. Sen mielestä nimittäin tällainen luonnehdinta on sekä mainitun säännöksen ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön että kyseisen etuuden tarkoituksen vastainen. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus on myös ristiriitainen ja perustuu seikkoihin, joita ei ole näytetty toteen tai joihin ei ole vedottu. Lisäksi siltä osin kuin kyse on asumistuen hakijalle asetetusta vaatimuksesta todistaa, että hänellä on perustaidot saksan kielessä, Land Oberösterreich kiistää, että tämä voitaisiin todistaa muilla kuin kansallisen säännösten nojalla jo hyväksytyillä tavoilla.
- 30 Tältä osin on muistutettava yhtäältä, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksessä ei määrätä kyseisen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettujen osapuolten mahdollisuudesta esittää huomautuksia vastaukseksi julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen (tuomio 2.3.2021, A.B. ym. (Tuomareiden nimittäminen ylimpään tuomioistuimeen – Muutoksenhaku), C-824/18, EU:C:2021:153, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 31 Toisaalta SEUT 252 artiklan toisen kohdan mukaan julkisasiamiehen tehtävänä on täysin puolueettomana ja riippumattomana esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön mukaan vaativat hänen myötävaikutustaan. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus tai perustelut, joiden päätteeksi hän päätyy siihen, eivät sido unionin tuomioistuinta. Tämän vuoksi se, että asianosainen ei yhdy julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä –, ei sellaisenaan voi olla peruste asian käsittelyn suullisen vaiheen aloittamiseksi uudelleen (tuomio 4.12.2019, Consorzio Tutela Aceto Balsamico di Modena, C-432/18, EU:C:2019:1045, 21 kohta ja tuomio 2.3.2021, A.B. ym. (Tuomareiden nimittäminen ylimpään tuomioistuimeen – Muutoksenhaku), C-824/18, EU:C:2021:153, 64 kohta).
- 32 Unionin tuomioistuin voi kuitenkin työjärjestyksensä 83 artiklan mukaan julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos asianosainen on asian käsittelyn suullisen vaiheen päätyneeksi julistamisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisella perusteella, josta asianosaisella tai Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitetulla osapuolella ei ole ollut tilaisuutta lausua.
- 33 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuin kuitenkin katsoo julkisasiamiestä kuultuaan, että sillä on asian käsittelyn kirjallisen vaiheen jälkeen kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Se mainitsee lisäksi, ettei nyt käsiteltävää asiaa ole ratkaistava sellaisella perusteella, josta osapuolilla ei olisi ollut tilaisuutta lausua. Se katsoo lopuksi, ettei asian käsittelyn suullisen vaiheen aloittamista uudelleen koskevassa pyynnössä ole esitetty mitään uutta seikkaa, joka voisi vaikuttaa ratkaisuun, jonka sen on tässä asiassa annettava. Niinpä asian käsittelyn suullista vaihetta ei ole syytä määrätä aloitettavaksi uudelleen.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 34 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähtee ensimmäisen kysymyksensä yhteydessä oletuksesta, jonka mukaan asumistuki kuuluu direktiivin 2003/109 11 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettuihin etuuksiin ja että tämän direktiivin täytäntöönpanoon toimivaltaiset viranomaiset ovat selvästi ilmaisseet aikovansa vedota kyseisen direktiivin 11 artiklan 4 kohdassa säädettyyn poikkeukseen, minkä tarkastaminen on kyseisen tuomioistuimen asia.
- 35 Niinpä on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2003/109 11 artiklan 1 kohdan d alakohtaa tulkittava siten, että se on esteenä silloinkin, kun on käytetty mahdollisuutta soveltaa tämän direktiivin 11 artiklan 4 kohdassa säädettyä poikkeusta, sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä.
- 36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä pääasiallisesti sitä, onko asumistuki luonnehdittava kyseisessä 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuksi ”perusetuudeksi”.
- 37 Tämän säännöksen mukaan jäsenvaltiot voivat rajata tässä direktiivissä tarkoitettujen ”pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten” ja jäsenvaltion omien kansalaisten välillä sosiaaliavun ja sosiaalisen suojelun osalta annettavan tasavertaisen kohtelun perusetuuksiin. Pysyvästi jäsenvaltioihin

asettautuneiden kolmansien maiden kansalaisten kotouttaminen ja heidän oikeutensa tasavertaiseen kohteluun kyseisen direktiivin 11 artiklan 1 kohdassa mainituilla aloilla on pääsääntö, minkä vuoksi saman direktiivin 11 artiklan 4 kohdassa säädettyä poikkeusta on tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 24.4.2012, Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, 86 kohta).

- 38 Direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetusta käsitteestä ”perusetuus” on muistutettava, että koska kyseisessä direktiivissä ei ole tämän käsitteen määritelmää eikä viittausta tältä osin kansalliseen oikeuteen, kyseisen käsitteen sisältö ja ulottuvuus on määriteltävä ottamalla huomioon asiayhteys, johon mainittu säännös kuuluu, ja kyseisellä direktiivillä tavoiteltu päämäärä, eli – kuten muun muassa kyseisen direktiivin johdanto-osan 2, 4 ja 12 perustelukappaleesta ilmenee – laillisesti ja pysyvästi jäsenvaltioissa oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten kotouttaminen. Kyseinen säännös on ymmärrettävä siten, että siinä annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus rajoittaa tasavertaista kohtelua, johon samalla direktiivillä myönnetyn aseman haltijoilla on oikeus, niitä sosiaaliavun tai sosiaalisen suojelun piiriin kuuluvia etuuksia lukuun ottamatta, joita viranomaiset myöntävät valtion, alueen tai paikallisella tasolla ja joiden avulla asianomainen kykenee huolehtimaan ravinnon, asunnon ja terveyden kaltaisista perustarpeistaan (ks. vastaavasti tuomio 24.4.2012, Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, 90 ja 91 kohta).
- 39 Lisäksi on niin, että vahvistaessaan kansallisessa lainsäädännössään määritellyn sosiaaliturvan, sosiaaliapuun ja sosiaaliseen suojeluun kuuluvia toimenpiteitä, joiden on oltava direktiivin 2003/109 11 artiklan 1 kohdan d alakohdassa vahvistetun tasavertaisen kohtelun periaatteen mukaisia, jäsenvaltioiden on noudatettava perusoikeuskirjassa ja erityisesti sen 34 artiklassa vahvistettuja oikeuksia ja otettava huomioon siinä vahvistetut periaatteet. Tämän viimeksi mainitun artiklan mukaan unioni tunnustaa oikeuden toimeentuloturvaan ja asumisen tukeen, joiden tarkoituksena on turvata ihmisarvoinen elämä jokaiselle, jolla ei ole riittävästi varoja, ja se kunnioittaa tätä oikeutta. Tästä seuraa, että siltä osin kuin etuus on perusoikeuskirjan kyseisessä artiklassa ilmaistun päämäärän mukainen, sen ei voida unionin oikeudessa katsoa jäävän direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen ”perusetuuksien” ulkopuolelle (tuomio 24.4.2012, Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, 80 ja 92 kohta).
- 40 Tästä seuraa, että – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 53 kohdassa – etuus, jonka tarkoituksena on mahdollistaa asumistarpeiden täyttäminen ihmisarvoisen elämän turvaamiseksi henkilöille, joilla ei ole riittävästi varoja, on direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ”perusetuus”.
- 41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien toteaa nyt käsiteltävässä asiassa, että asumistuen tarkoituksena on estää se, että asumiskustannuksista aiheutuu kohtuuttomia rasitteita. Tässä enimmäismäärältään 300 euron tuessa on kyse asumiskustannusten tuesta, jota ei ole tarkoitettu kattamaan kaikkia tuensaajan asumiskustannuksia vaan osa näistä kustannuksista, jotteivät pienituloiset henkilöt joutuisi käyttämään liian suurta osaa tuloistaan asianmukaiseen asumiseen.
- 42 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee, että – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 59 kohdassa – asumistuki auttaa osaltaan takaamaan näille henkilöille ihmisarvoisen elämän siten, että he voivat asua asianmukaisesti joutumatta käyttämään asumiseensa liian suurta osaa tuloistaan mahdollisesti muiden perustarpeiden täyttämisen kustannuksella. Se näyttää siten olevan perusoikeuskirjan 34 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua kaltaista etuus, jolla osaltaan torjutaan yhteiskunnallista syrjäytymistä ja köyhyyttä ja jonka tarkoituksena on turvata ihmisarvoinen elämä jokaiselle, jolla ei ole riittävästi varoja. Jos näin on, sen myöntäminen pitkään oleskelleille kolmansien maiden kansalaisille on siis myös tarpeen direktiivillä 2003/109 tavoitellun kotouttamispäämäärän saavuttamiseksi. Niinpä asumistuki näyttää voivan olla kyseisen direktiivin 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ”perusetuus”.

- 43 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana kuitenkin on tarkastaa tämä seikka ja tehdä tarvittavat toteamukset ottamalla huomioon asumistuen päämäärä sekä tämän tuen myöntämisedellytykset ja paikka kansallisessa sosiaalihuoltojärjestelmässä (ks. vastaavasti tuomio 24.4.2012, Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, 92 kohta).
- 44 Tässä yhteydessä on todettava, että pelkästään se, että pitkään oleskelleilla kolmansien maiden kansalaisilla on oikeus muuhun oöBMSG:ssä säädetyn vähimmäisturvan kaltaiseen sosiaaliapuun, jolla pyritään, jos he täyttävät sen myöntämisedellytykset, mahdollistamaan sosiaalisessa ahdingossa oleville henkilöille ihmisarvoinen elämä, myös asumisen osalta, ja jota voidaan pitää direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna ”perusetuutena”, ei voi sulkea pois sitä, että asumistuki luonnehdittaisiin samalla tavalla, jos se täyttää myös tämän tuomion 38–40 kohdassa mainitut kriteerit.
- 45 Mikäli asumistukea ei ole luonnehdittava direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuksi ”perusetudeksi”, on todettava, ettei direktiivissä 2003/109 säädetä mistään erityisestä velvollisuudesta sen varalta, että jäsenvaltio tämän direktiivin 11 artiklan 4 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamismahdollisuutta käytettyään silti myöntää pitkään oleskelleille kolmansien maiden kansalaisille etuuden, jota ei voida luonnehtia ”perusetudeksi”.
- 46 Tällainen tilanne eroaa tilanteesta, jossa unionin toimella annetaan jäsenvaltioille vapaus valita useista soveltamistavoista tai harkinta- tai arviointivalta, joka on erottamaton osa kyseisellä toimella luotua järjestelmää, ja myös tilanteesta, jossa tällaisella toimella sallitaan se, että jäsenvaltiot toteuttavat erityistoimenpiteitä, joilla pyritään myötävaikuttamaan toimen päämäärän toteutumiseen (ks. vastaavasti tuomio 19.11.2019, TSN ja AKT, C-609/17 ja C-610/17, EU:C:2019:981, 50 kohta).
- 47 On siis niin, että jos asumistukea ei pidetä direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna ”perusetuutena”, kyseisen etuuden myöntämisedellytykset – kuten se, että henkilön on todistettava oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentissa säädetyllä tietyllä tavalla, että hänellä on perustaidot saksan kielessä – kuuluvat jäsenvaltioille jääneeseen toimivaltaan eikä niitä säännellä mainitulla direktiivillä eivätkä ne kuulu sen soveltamisalaan (ks. analogisesti tuomio 19.11.2019, TSN ja AKT, C-609/17 ja C-610/17, EU:C:2019:981, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 48 Tästä seuraa, että tällaisessa tilanteessa oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentissa säädettyjä asumistuen myöntämisedellytyksiä ei ole arvioitava direktiivin 2003/109 kannalta.
- 49 Ensimmäiseen kysymykseen on vastattava kaiken edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 2003/109 11 artiklan 1 kohdan d alakohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä silloinkin, kun on käytetty mahdollisuutta soveltaa tämän direktiivin 11 artiklan 4 kohdassa säädettyä poikkeusta, sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä, jos asumistuki on viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettu ”perusetuus”, minkä arvioiminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.

Toinen kysymys

- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiiviä 2000/43 tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion säännöstölle, jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä.

- 51 Direktiivin 2000/43 1 artiklan sekä 2 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan tätä direktiiviä sovelletaan ainoastaan rotuun tai etniseen alkuperään perustuvaan välittömään tai välilliseen syrjintään. Direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että tämän direktiivin soveltamisalaan ei kuulu kansalaisuuteen perustuva erilainen kohtelu eikä sillä vaikuteta kolmannen maan kansalaisten ja valtiottomien henkilöiden jäsenvaltioiden alueelle tuloa ja siellä oleskelua koskeviin säännöksiin ja edellytyksiin eikä kyseisten kolmannen maan kansalaisten ja valtiottomien henkilöiden oikeusasemasta aiheutuvaan kohteluun.
- 52 Nyt käsiteltävässä asiassa kolmansien maiden kansalaisiin, joilla on pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema, kohdistuva jäsenvaltion omiin kansalaisiin verrattuna erilainen kohtelu, joka johtuu oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentista, perustuu tähän asemaan.
- 53 Tällainen erilainen kohtelu ei siis kuulu direktiivin 2000/43 soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 24.4.2012, Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, 50 kohta).
- 54 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, voiko kansalaisuuskriteeriin tai, kuten pääasiassa, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaan perustuva erilainen kohtelu tietyin edellytyksin myös merkitä direktiivin 2000/43 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua etniseen alkuperään perustuvaa ”välillistä syrjintää”, koska oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentissa tehdään ero paitsi pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan kriteerin mukaan myös sen kriteerin mukaan, joka koskee jäsenvaltion kielen perustaitojen hallintaa.
- 55 Tässä yhteydessä on muistutettava, että direktiivin 2000/43 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan välillisenä syrjintänä pidetään sitä, jos näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö voi saattaa tiettyä rotua tai etnistä alkuperää olevat henkilöt erityisen epäedulliseen asemaan muihin henkilöihin nähden. Tässä säännöksessä käytetyn ilmauksen ”erityisen epäedullinen asema” on ymmärrettävä merkitsevän sitä, että erityisesti tiettyä etnistä alkuperää olevat henkilöt joutuvat epäedulliseen asemaan kyseessä olevan toimenpiteen takia. Kyseisessä säännöksessä tarkoitettua käsitettä ”välillinen syrjintä” sovelletaan vain, jos syrjiväksi väitetyn toimenpiteen seurauksena jokin tietty etninen alkuperä joutuu epäedulliseen asemaan (tuomio 16.7.2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, 100 kohta; tuomio 6.4.2017, Jyske Finans, C-668/15, EU:C:2017:278, 27 ja 31 kohta ja tuomio 15.11.2018, Maniero, C-457/17, EU:C:2018:912, 47 ja 48 kohta).
- 56 OöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentti, joita sovelletaan kaikkiin kolmansien maiden kansalaisiin erotukseksi, ei kuitenkaan saata epäedulliseen asemaan mitään tiettyä etnistä alkuperää olevia henkilöitä. Niinpä se ei voi merkitä direktiivin 2000/43 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua etniseen alkuperään perustuvaa ”välillistä syrjintää”.
- 57 Toiseen kysymykseen on vastattava kaiken edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 2000/43 soveltamisalaan ei kuulu sellainen jäsenvaltion säännöstö, jota sovelletaan kaikkiin kolmansien maiden kansalaisiin erotukseksi ja jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä.

Kolmas kysymys

- 58 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään pääasiallisesti, onko perusoikeuskirjan 21 artiklaa siltä osin kuin siinä kielletään kaikenlainen etniseen alkuperään perustuva syrjintä tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion säännöstölle, jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä.

- 59 Tässä yhteydessä on muistutettava, että perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. SEU 6 artiklan 1 kohdassa samoin kuin perusoikeuskirjan 51 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että perusoikeuskirjan määräykset eivät millään tavoin laajenna perussopimuksissa määriteltyä unionin toimivaltaa. Unionin tuomioistuimen on siten tulkittava perusoikeuskirjan valossa unionin oikeutta unionille annetun toimivallan rajoissa eikä se siis voi arvioida perusoikeuskirjan kannalta sellaista kansallista lainsäädäntöä, joka ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 6.3.2014, Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, 20 ja 21 kohta ja tuomio 10.7.2014, Julián Hernández ym., C-198/13, EU:C:2014:2055, 32 kohta).
- 60 On niin yhtäältä, että – kuten vastauksesta toiseen kysymykseen ilmenee – pääasiassa kyseessä olevan kaltainen jäsenvaltion säännöstö ei kuulu direktiivin 2000/43 soveltamisalaan.
- 61 Toisaalta siltä varalta, ettei asumistukea ole luonnehdittava direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuksi ”perusetuudeksi”, on muistutettava, että tässä direktiivissä – kuten tämän tuomion 45 ja 47 kohdassa todettiin – ei aseteta jäsenvaltioille mitään erityistä velvollisuutta silloin, kun nämä direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamismahdollisuutta käytettyään silti myöntävät pitkään oleskelleille kolmansien maiden kansalaisille etuuden, joka ei ole perusetuus ja joka kuuluu sosiaaliavun tai sosiaalisen suojelun piiriin. Niinpä tällaisen etuuden myöntämisedellytykset – kuten se, että henkilön on todistettava oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentissa säädetyllä tietyllä tavalla, että hänellä on perustaidot saksan kielessä – eivät kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan.
- 62 Tästä seuraa, että tällaisessa tapauksessa oöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentin kaltaiset säännökset jäävät perusoikeuskirjan soveltamisalan ulkopuolelle, eikä niitä siis voida arvioida suhteessa perusoikeuskirjan määräyksiin, muiden muassa sen 21 artiklaan (ks. vastaavasti tuomio 19.11.2019, TSN ja AKT, C-609/17 ja C-610/17, EU:C:2019:981, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 63 Jos asumistuki sitä vastoin on direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ”perusetuus”, on todettava, että – kuten tämän tuomion 39 kohdasta ilmenee – perusoikeuskirjaa on tarkoitus soveltaa. OöWFG:n 6 §:n 9 ja 11 momentin kaltaisten säännösten, joita sovelletaan kaikkiin kolmansien maiden kansalaisiin erotuksetta ja joista ei ilmene, että niillä saatettaisiin tiettyä etnistä alkuperää olevat henkilöt epäedulliseen asemaan, ei kuitenkaan voida katsoa merkitsevän perusoikeuskirjan 21 artiklassa, jonka konkreettinen ilmaus direktiivi 2000/43 on tämän direktiivin kattamilla aineellisilla aloilla, tarkoitettua etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, 58 kohta).
- 64 Kolmanteen kysymykseen on vastattava kaiken edellä esitetyn perusteella, että kun on käytetty mahdollisuutta soveltaa direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa säädettyä poikkeusta, perusoikeuskirjan 21 artiklaa ei ole tarkoitus soveltaa silloin, kun kyseessä on jäsenvaltion säännöstö, jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä, jos asumistuki ei ole mainitussa 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ”perusetuus”. Jos asumistuki on tällainen perusetuus, perusoikeuskirjan 21 artikla ei siltä osin kuin siinä kielletään kaikenlainen etniseen alkuperään perustuva syrjintä ole esteenä kyseisen kaltaiselle säännöstölle.

Oikeudenkäyntikulut

- 65 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta 25.11.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY 11 artiklan 1 kohdan d alakohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä silloinkin, kun on käytetty mahdollisuutta soveltaa tämän direktiivin 11 artiklan 4 kohdassa säädettyä poikkeusta, sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä, jos asumistuki on viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettu ”perusetuus”, minkä arvioiminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.
- 2) Rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29.6.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY soveltamisalaan ei kuulu sellainen jäsenvaltion säännöstö, jota sovelletaan kaikkiin kolmansien maiden kansalaisiin erotuksetta ja jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä.
- 3) Kun on käytetty mahdollisuutta soveltaa direktiivin 2003/109 11 artiklan 4 kohdassa säädettyä poikkeusta, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklaa ei ole tarkoitus soveltaa silloin, kun kyseessä on jäsenvaltion säännöstö, jonka nojalla asumistuen myöntäminen edellyttää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta sitä, että nämä todistavat kyseisessä säännöstössä säädetyllä tavalla, että heillä on perustaidot kyseisen jäsenvaltion kielessä, jos asumistuki ei ole mainitussa 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ”perusetuus”. Jos asumistuki on tällainen perusetuus, perusoikeuskirjan 21 artikla ei siltä osin kuin siinä kielletään kaikenlainen etniseen alkuperään perustuva syrjintä ole esteenä kyseisen kaltaiselle säännöstölle.

Allekirjoitukset